

Ona artık NBC diyorlar.

Sadece NBC.

Öyle büyük bir marka ki **Nuri Bilge Ceylan**, "NBC" demek yetiyor.

Bu, NBC'nin bir "olgunluk çağı" filmi...

"Bir Zamanlar Anadolu'dan" bahsediyorum.

"Efsane" yönetmenin, "efsane" filmi nihayet izledim.

Filmin adındaki Sergio Leone selamından (Bir zamanlar Batı'da? Bir Zamanlar Amerika?) -yönetmenin tercihi ötesinde- çok büyük bir anlam çıkaramadığımı baştan söylemem lazım. NBC'nin son yapıtında, bir Sergio Leone selamından ziyade.. "İran sinemasına"; özellikle de **Abbas Kiarastami** sinemasına gönderilen uzun bir selam varmış gibi geldi bana.

Bu kadar yoğun sanatsal doğa tasvirleri ve sembolizmleriyle bugüne değin daha çok İran sinemasında karşılaştığım için belki...

Kadınların hiç olmadığı, kıyıda kenarda kaldığı erkek merkezci bir dünyanın yanında, sürekli gerçek ve gerçekötesi bir çizgide akıp giden olayların aktarımındaki "soyut dil" ve "kara mizah" keza... bana İran sinemasını hatırlattı.

Perdeye yansıyan "coğrafya"nın kendisi; uçsuz bucaksız o vahşi bozkırın ele avuca gelmeyen çapı, yalnızlığı ve insanı ezen, insana hükmeden yanı... bende hep İran sinemasıyla yan yana getirdiğim imajları çağırıyordu.

Bunların yanında **film**, bir o denli de özgün bir NBC damgası taşıyor.

Kolu kanadı kırık insanların öyküsü

Savcı, doktor, Arap Ali, Komiser... karakterlerin hepsi, alabildiğine tipik **Nuri Bilge Ceylan** "melankolisi" yansıtıyorlar.

Kolu kanadı kırık, boynu bükük, benzi soluk insanlar hepsi.

"Allı turnam" türküsünün sözlerinde olduğu gibi tam: "Allı turnam ne gezersin havada/Gülüm gülüm/kırıldı kolum/ Tutmuyor elim turnalar ey/Akşam olsun allı turnam dön geri/Eğer bizi sual eden olursa/Boynu bükük benzi soluk yâr söyle"...

Tek ayrıntının rastlantıya bırakılmadığı filmde; kullanılan "tek şarkı" bu: "Allı Turnam".

Karakterlerin içine düştüğü "yabancılaşma" da bir o denli tipik... NBC konusu.

Katilin, kendi işlediği cinayete; savcının, ölümüne bizzat yol açtığı karısına hissettiği...

Komiserin, hasta oğluna duyduğu yabancılaşma...

Ve dâhi şoför Arap Ali'nin etrafındaki her şeyi yansıttığı "yabancılaşma"... filmdeki bağlayıcı ana tema.

İnsanlar; ellerinde kürekle... bir tarla ortasından gömülmüş bir "ceset" çıkartırlarken mesela, Arap Ali... o tarladan "kavun çalmayı" düşünebiliyor!

Sofrasına koyacağı kavunları; "katilğini yeni kaybetmiş"(!) olan bir cesetle birlikte arabanın bagajına -yan yana- yerleştirebiliyor.

Bu oranda "kopuk" ve "yabancı" olabiliyor Ali, bulunduğu ortamda yaşananlara...

Bozkır göbeğinde cesedin sarıldığı

SAĞNAK

Nilgün CERRAHOĞLU

nilgun@cumhuriyet.com.tr

Bir Zamanlar Anadolu'da

"leopar/kaplan desenli absürt battaniye"; "yabancılaşma" duygusunu biz seyircilere de aktarıp, buluşturuyor.

O battaniyeyi görünce, yerdeki ölünün tüm dramatikliğinden kopuyorsunuz!

Her sahneye sinen bu "yabancılaşma" öğesinin yanında; NBC'nin karakterleri, bir o denli, etten kemikten yapılmış, katıksız "yurdum insanları" olabiliyor bu arada.

Hikâyenin odak noktasındaki cesedin -ki her şey "cesedi" aramaya koyulmakla başlıyor!- o inanılmaz battaniyeye taşınmasına yol açan neden örneğin, bu arama tarama işlemleri sırasında, kimsenin aklına önceden bir ceset torbası almayı getirmemiş olmasından kaynaklanıyor!

Adli tıp doktoru, savcı, komiser, jandarma... hepsi ceset peşinde yollara düşmüşler...

Hiçbiri bir ileriki aşamayı düşünmemiş! Ve bir "ceset torbası" getirmek öngörüsünde bulunmamış! Hep birlikte bir anda; "Aaa unuttuk!" oluyorlar.

NBC **film** boyu böyle çeşit çeşit "memleketimden insan manzaraları" sunuyor.

Başka deyişle **film**, tüm entelektüel derinliğine karşın; "sahicilikten" hiç uzaklaşmıyor.

Hayatlar birer masal olduğunda

Arap Ali bir yerlerde, karakterlerden birine şöyle bir şey söylüyor: "Bir zamanlar Anadolu'da! Ücra bir yerlerde görev yaparken! Böyle böyle bir gece yaşamıştım... diye anlatırsın./ Bir hikâye olur. ..Masal gibi/ Anlatırsın yani!"

Film baştan sona bu...

İz bırakmadan gelip geçen ve son kertede -en iyi ihtimalle!- birer "masala dönüşen" öykü ve hayatlar.

Film boyu bize NBC bu "masallaşmayı" yaşıyor.

Bir araba ya da mekân içinde geçen konuşmaları mesela, mekân dışına taşıyorlar; bire bir tanık olunan vakalar olarak değil de dışardan duyulan masalmış gibi aktarıyor.

Ufuktaki seher/günbatımı çizgisi...

Şerit gibi karanlıkta süzülen tren, araba ışıkları...

Rüzgârla dalgalanan otlar...

Uçuşan yapraklar...

Topluca kanatlanmış kuşlar...

Gümüş bulutlardan süzülen mehtap...

Çatiya vuran yağmur, uzaktan gelen köpek sesleri ...

Perdede beliren tek güzel kadının, birden yelle havalanan saçları...

Sürekli bir "büyülü gerçekçilik"; bir var, bir yok... atmosferi yaratıyor.

Bunların yanına bir de ayrı ayrı her biri döktüren, muhteşem oyuncular eklerseniz, son NBC filminin neden bir başarıyla olarak adlandırıldığını tahayyül edebilirsiniz.

Bir Zamanlar Anadolu'da, bir **sinema** şöleni.

Sinemayı ritüel gibi, sindire sindire izlemekten hoşlanan seyirciler için.